

Кулешір М. М.

*викладач кафедри германських і романських мов
Київського національного лінгвістичного університету
м. Київ, Україна*

**ЗОБРАЖЕННЯ СХІДНОГО СВІТОГЛЯДУ
У РОМАНІ ДЖЕССІ СУТАНТО
«НЕПРОХАНІ ПОРАДИ ДЛЯ ВБИВЦЬ ВІД ВІРИ ВОН»**

У сучасній англомовній літературі все частіше з'являються твори, які досліджують теми культурної гібридності, діаспорної ідентичності та взаємодії різних світоглядних моделей. Одним із таких прикладів є роман Джессі Сутанто «Непрохані поради для вбивць від Віри Вон», який поєднує елементи гумористичного трилера, сімейної драми та культурних кодів Південно-Східної Азії. Хоча твір наповнений сатирою, іронією та сучасними медійними алюзіями, такими як TikTok і Twitter, він глибоко вкорінений у східному світогляді. Від уявлень про родину і обов'язок до ритуальних мотивів і концепту гармонії, що є важливими для культур Південно-Східної Азії, цей світогляд формується у творчості Сутанто як життєвий контекст героїв і рухає їхніми моральними виборами.

Насамперед, важливим аспектом роману є його здатність зобразити східний світогляд не як екзотичне тло, а як активну модель мислення, що визначає структуру поведінки героїв, їхні етичні вибори, а також надає гумористичним ситуаціям додаткові пласти сенсу. Особливо це стосується головної героїні роману, Віри Вон, яка постійно балансує між філіальною покорою, культурною пам'яттю та прагненням до самореалізації в умовах сучасного світу. Віра знаходиться між двома світами: її виховання та культурні цінності часто суперечать її прагненням до індивідуалізму та самовираження, характерних для західної культури.

Східний світогляд включає кілька основних складників. Перш за все, це колективізм, де родина, клан і громада стоять вище за індивідуальні прагнення. Крім того, важливим є принцип ієрархії та поваги до старших, що проявляється через конфуціанську філіальність. Гармонія й уникнення конфлікту є пріоритетом у збереженні соціального балансу, а мудрість традиції, повага до ритуалів і знаків є основою ухвалення рішень. Іншим важливим елементом є гнучкість та адаптивність, а також гумор, який часто використовується як спосіб

зняття соціальної напруги через етнічний гумор, самоіронію та гіперболізацію. Відображення цих складників у романі Сутанто дозволяє розглядати його як літературний приклад гібридного поєднання західних і східних цінностей, що є типовим для діаспорних текстів.

Одним з найяскравіших аспектів східного світогляду, що постійно прослідковується в романі, є важливість родини. Родина в культурі Південно-Східної Азії є не тільки соціальною одиницею, але й моральним осердям, де індивід має підпорядковувати свої рішення загальному благу. Мати Віри Вон є центральною фігурою в цій родинній динаміці, уособлюючи східні цінності. Вона є суворою і вимогливою, впевненою в своїй материнській мудрості, а також прагне контролювати всі аспекти життя своєї доньки. В образі матері виразно простежується стратегічна роль жінки в східній родині – вона не лише опікунка, але й моральний лідер, який визначає соціальні та моральні орієнтири. Усе, що Віра робить або не робить, підлягає оцінці її матері, і навіть її стосунки з іншими людьми чи професійне життя мають враховувати репутацію родини. Гіперболізовані сцени виховних порад, де мати повчає, наповнені материнською мудрістю, демонструють цю східну динаміку. Попри свою комічну форму, ці поради є впізнаваним культурним феноменом, адже вони мають на меті не лише допомогти, а й підкреслити роль старших у родині.

Ця постійна напруга між родинним обов'язком і особистими прагненнями Віри створює центральний драматичний і комічний потенціал роману. Вона прагне бути незалежною, розуміє мову соціальних мереж і західну культуру, живе у мегаполісі, що фактично є протилежністю традиційному способу життя її родини. Але навіть у прагненні до сучасності Віра постійно стикається з внутрішнім почуттям відповідальності за родинну гармонію та страхом осоромити старших. Водночас, її бажанням бути самостійною особистістю протиставляється страх перед порушенням культурних норм. Це внутрішнє протиріччя часто виявляється в комічних ситуаціях, коли Віра намагається поєднати свої західні ідентичності з вимогами традиційної родини.

Важливим аспектом роману є також використання гумору і сатири для зображення східних культурних кодів. Сутанто майстерно поєднує східні традиції з сучасною західною комедією, зокрема через гіперболізацію материнських порад. Формат непрошених порад стає літературним відображенням східної педагогіки, де старші вважають за потрібне коментувати кожен аспект життя молодших. Комізм цього підходу полягає в надмірності та культурних перекладах традиційних цінностей у сучасний контекст. Наприклад, поєднання давніх забобонів із логікою соціальних мереж (наприклад, TikTok) створює цікавий

гумористичний ефект. Цей культурний гібрид дозволяє показати традицію не як статичну архаїку, а як активний елемент сучасної гри і боротьби між двома світами.

Іншою важливою рисою роману є використання концепції колективної мудрості. У східних культурах рішення часто ухвалюються не індивідуально, а через колективний процес, де важливу роль відіграє думка родини та громади. Це відображено в тому, як родина та громада постійно втручаються в життя Віри, навіть коли йдеться про злочини чи інші особисті ситуації. Цей колективний підхід до моральних дилем не лише розвиває сюжет, але й підкреслює важливість соціальних зв'язків у східній культурі.

Ідеї дисципліни, моральної відповідальності та сорому, що є основою конфуціанської етики, також присутні в романі. Віра відчуває провину не за самі вчинки, а за те, чи порушують вони гармонію в родині чи суспільстві. Вона не боїться внутрішньої провини, але її більше хвилює зовнішній погляд громади, а саме боязнь осоромити старших і порушити соціальну гармонію. Культура сорому, яка є основою в багатьох східних культурах, вимагає від персонажів відповідності соціальним нормам, навіть у найабсурдніших ситуаціях.

Жіночі образи роману також відображають східний світогляд через різні моделі фемінності. Мати є стратегією, що зберігає традицію, а сама Віра – посередником між старими та новими цінностями. Інші жінки роману також демонструють адаптивність до сучасного світу, не втрачаючи зв'язку з традицією. Сутанто не зображує жінок як пасивних носіїв традиції, а як активних агентів, які формують нові інтерпретації світу через поєднання культурних кодів. Їхня роль у романі складна й багатоплоскова, оскільки вони не лише відображають культурні стереотипи, але й долають їх, створюючи нові форми жіночої сили, що відповідають як традиційним, так і сучасним вимогам.

Особливо цікавою є тема діаспорної гібридності, яка є основою рисою багатьох діаспорних творів. У романі Джессі Сутанто східні та західні елементи не є протиставлені, а, навпаки, взаємодіють, створюючи нову реальність. Роман можна описати як третій простір, де не існує чітких меж між традицією та сучасністю, між спільнотою та індивідом, між міфологічними уявленнями та цифровою культурою. Віра Вон живе у постійній напрузі між двома просторами світу, однак вона знаходить спосіб адаптуватися до сучасних реалій, не зраджуючи своїм кореням.

У такому контексті важливим є також символічний ресурс, який використовує автор для підкреслення зв'язку героїв з культурним минулим. Це прикмети, віра в ритуали, звертання до духів, символічні жести, які здебільшого подані з іронією, але в той же час підкреслюють

важливість традиції для героїв. Навіть у постмодерному світі ці елементи зберігають свою значущість і стають частиною їхнього щоденного життя, вони не є знецінені або залишені позаду, а навпаки – служать важливими орієнтирами для прийняття рішень і пошуку гармонії в розриві між двома культурами.

Роман Джессі Сутанто «Непрохані поради для вбивць від Віри Вон» пропонує читачеві складне, багатопланове зображення східного світогляду, який не є просто декоративним фоном чи екзотизацією, а активним елементом, що структурує поведінку героїв. Східний світогляд формує моральні координати, визначає конфлікти і розв'язки, впливає на гумор та сатиричний стиль, а також надає складну гібридну діаспорну ідентичність. У цьому контексті роман можна розглядати як сучасну інтерпретацію Сходу, де традиції не виступають як застарілі цінності, а як гнучка, адаптована система переконань, яка продовжує впливати на героїв навіть у світі сучасних технологій і культурних перетворень.

Сутанто успішно демонструє, що східність у сучасній англомовній літературі – це не маркер іншості, а спосіб мислення, що дозволяє переосмислити багато аспектів, від сімейних динамік до жіночої агентивності, і від стратегії виживання в мультикультурному світі до нових форм комічного наративу. Вона показує, як традиції можуть і повинні адаптуватися в нових культурних контекстах, не зраджуючи своїх коренів, а радше стаючи інструментом для культурної трансформації й особистісного розвитку в умовах гібридності та глобалізації.

Література:

1. Коваль Т. В. Старість та ставлення до неї у соціальному досвіді Китаю та Японії: соціально-філософський та культурологічний аналіз. *Гілея: науковий вісник*. 2011. Вип. 43. С. 436–442.

2. Селігей В. В. Американські відтінки сіно-американської китайськості в романі Ю Ліхуа «Між розлукою та прощанням». *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 9. Т. 2. С. 174–178.

3. Селігей В.В. Китайсько-американська транскультурація як негативний досвід у романі Ю Ліхуа «І знов бачу пальми і знов бачу пальми» (1967). *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 8. Т. 2. С. 140–145.

4. Стовпець О. Філософсько-світоглядні особливості синітської цивілізації та їхня системоутворююча роль у комплексі суспільних відносин сучасного Китаю. *Interdisciplinary Studies of Complex Systems*. 2020. № 17. С 59–72. DOI: <https://doi.org/10.31392/iscs.2020.17.059>